

JOLANTA WASILEWSKA* – LUBLIN
ANDRZEJ SZPONAR** – LUBLIN

MERRY CHRISTMAS
– WYSTAWA W BIBLIOTECE UNIWERSYTECKIEJ KUL.
18 GRUDNIA 2019 – 2 LUTEGO 2020

Latem 2019 roku Henryk Wójcik, lublinianin, był studentem Historii Sztuki KUL, odwiedził Bibliotekę Uniwersytecką KUL. Na spotkaniu z dr Katarzyną Kołakowską dyrektorką BU KUL zaproponował, że przekaże księgozbiór o tematyce bożonarodzeniowej, gromadzony przez wiele lat. Uzgodnili, że kiedy książki dotrą do Biblioteki, zostaną zaprezentowane pracownikom i czytelnikom na wystawie. Tworzeniem wystawy zajęli się: Jolanta Wasilewska – kustosz wystawy, Andrzej Szponar – współorganizator, Kamila Mucha – porządkowanie tematyczne książek i Marek Popielnicki – opracowanie komputerowe katalogu, zaproszenia i plakatu. Wszystkie książki zostały opracowane bibliograficznie i umieszczone w wydrukowanym katalogu. Dodatkowo wystawę książek urozmaiciło 130 świątecznych kart pocztowych – prywatny zbiór H. Wójcika. Wernisaż wystawy pt.: *Merry Christmas* odbył się 18 grudnia 2019 roku. Licznie zgromadzonych gości przywitała dyrektorka BU KUL dr K. Kołakowska, następnie o ekspozycji opowiedziała kustosz wystawy J. Wasilewska, która wspomniała, że kolekcja książek i pocztówek w języku angielskim z końca XIX i początku XX wieku, w większości druków kanadyjskich i amerykańskich, jest własnością H. Wójcika, lublinianina mieszkającego w kanadyjskim Toronto. Urozmaiceniem wystawy byli wyjątkowi goście, którzy podzieliли się swoimi refleksjami o przeżywaniu Bożego Narodzenia w swoich krajach.

Ks. dr hab. Sławomir Zych z Ośrodka Badań nad Polonią i Duszpasterstwem Polonijnym w krótkiej prelekcji przedstawił historię Bożego Narodzenia. Wspo-

* Jolanta Wasilewska – mgr historii sztuki; starszy kustosz dyplomowany w Bibliotece Uniwersyteckiej Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II; e-mail: jolanta.wasilewska@kul.pl
<https://orcid.org/0000-0003-0892-2766>

** Andrzej Szponar – lic.; kierownik Działu Obsługi w Bibliotece Uniwersyteckiej Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II; e-mail: szponarandrzej@kul.pl
<https://orcid.org/0000-0002-5616-4579>

niał, że powstanie święta Narodzenia Jezusa należy do największych zagadek początku chrześcijaństwa i historii liturgii. Opowiedział, że w przeszłości terminy obchodów świąt były różne, świętowano w styczniu, marcu, kwietniu, a nawet w maju. Ostatecznie wybrano datę 25 grudnia – dzień przesilenia zimowego. Informacja o celebracji Narodzenia Chrystusa 25 grudnia po raz pierwszy została zamieszczona w rzymskim kalendarzu, któremu historycy nadali nazwę Chronograf z 354 roku.

Tradycja świąteczna oczami dziecka została ukazana w wierszu napisanym specjalnie na tę okazję przez Kacpra Szponara, jedenastoletniego ucznia Szkoły Podstawowej nr 7 im. ks. Jana Twardowskiego w Lublinie.

Zima

*Kiedy drzewa usypiają,
gwiazdy betlejemskie rozkwitają
Ludzie na gwiazdkę czekają
Cztery razy przed kościołem się stawiają,
Kiedy śnieg prószy, lub jak kto woli spamuje,
Do domostw zjeżdżają się ciocie i wuję,
Ja czekam i czekam, popijając szklankę mleka,
Czekam na tę piękną Wigilię, na spotkanie z dziadkami,
I obdarowywanie się prezentami*

Kiedy już pojawią się wszyscy goście, wypatrujemy pierwszej gwiazdki na niebie, a kiedy już ją zobaczymy, to głośno oznajmiamy dorosłym, że już nadszedł czas rozpocząć wigilijną kolację. Najpierw łamiemy się opłatkiem, składamy sobie życzenia, a czasami u babci lub dziadka się pojawia łaża. Zaciekawieni zapachem próbujemy wszystkich potraw, choć odrobinę, ale uwaga – jest jeszcze wolne miejsce przy stole, a na nim talerz. Dla kogo? Dla wszystkich potrzebujących, strapiionych i samotnych, by mogli radośnie przeżyć szczególnie wieczór poprzedzający święta Bożego Narodzenia. Az w końcu nadchodzi czas, aby wstać od stołu i sprawdzić, czy święty Mikołaj w tym roku pod choinką zostawił prezenty. A na koniec sprawdzamy, czy nasi domowi pupile, czyli zwierzęta, przemówią do nas ludzkim głosem. Nawet jeśli nie, to nic nie szkodzi, bo przed nami ostatnie ważne zadanie. O północy wybieramy się na uroczystą mszę, która się nazywa Pasterka; kiedy wracamy do domu, nawet spać się nie chce, bo dobrze by było prezentami się jeszcze nacieszyć.

O zwyczajach świątecznych w swoich krajach opowiadali zaproszeni zagraniczni goście. Jyun-Yz Deng z Tajwanu – wykładowca na Wydziale Politologii UMCS, opowiedział, że na tej chińskiej wyspie jest to zwykły dzień, chociaż Tajwańczycy chętnie przejmują zwyczaje świąteczne od chrześcijan. Okres świąteczny traktują jako okazję do radości i dobrej zabawy w gronie znajomych i przyjaciół. Dekorują ozdobami swoje domy, sklepy i inne lokale. Spotykają się w restauracjach na specjalnie organizowanych świątecznych kolacjach. Słuchają kolęd w języku chińskim i angielskim. Dużo czasu spędzają na kupowaniu prezentów. W większych miastach organizowane są bożonarodzeniowe kiermasze, wesole miasteczka i lodowiska. Wielką atrakcją dla mieszkańców jest sztuczny śnieg.

Na Białorusi święta obchodzone są w zależności od regionu i rodziny. Na Grodzieńszczyźnie zwyczaje świąteczne są bardzo podobne jak w Polsce – stwierdziła

Karalina Kaspiarovich, studentka Filologii Polskiej KUL. Wieczera wigilijna jest skromna i składa się głównie z postnych dań, nie ma barszczu ani karpia, są za to pierożki z grzybami, racuchy z cukrem, obwarzanki z makiem i kisiel robiony z kompotu z wiśni. Ważną potrawą jest kutia – owsianka ze zbóż, głównie z jęczmienia z miodem i makiem; wspólne spożywanie tej potrawy symbolizuje dobrobyt, dobrą wolę oraz pojednanie między członkami rodziny. Ciekawym zwyczajem na wsi w nocy z 24 na 25 grudnia jest wyjmowanie bram z płotów i ogrodzeń wokół domów, a dzieci i młodzież w strojach ludowych z Gwiazdą Betlejemską chodzą od domu do domu, kolędując i obwieszając ludziom radość Bożego Narodzenia.

Margarita Chekhovskaia, pochodząca z Syberii studentka Wydziału Nauk Społecznych i Stosunków Międzynarodowych KUL, opowiedziała o tradycji i zwyczajach świąt u prawosławnych. Zgodnie z kalendarzem juliańskim Boże Narodzenie poprzedzone jest 40-dniowym postem zwanym Filipowym. Prawosławni zbierają się w gronie rodzinnym 7 stycznia u najstarszego członka rodziny, zazwyczaj u babci, która według starych tradycji przygotowuje świąteczny stół zasłany białym haftowanym obrusem oraz ustawia woskowe świece w kubku wypełnionym zbożem. Przy stole wigilijnym musi być parzysta liczba gości – jeśli wypada nieparzysta, dostawia się pusty talerz. Posilek wigilijny rozpoczyna się od dziełnia prośforą, czyli praśnym chlebem. Na talerz kładzie się sianko, na którym stawiana jest misa z kutią. Zgodnie z tradycją na świątecznym stole powinny znaleźć się: chleb jako znak pożywienia, sól jako symbol dostatku, czosnek jako oznaka zdrowia oraz miód oznaczający powodzenie. Po wieczery śpiewane są koladki, prawosławne kolędy.

Na wystawie *Merry Christmas* znalazło się ponad 300 książek i 130 kart pocztowych. Tematyka druków jest wprawdzie bożonarodzeniowa, jednak zobaczyć tam było można różności – od książeczek dla dzieci o Santa Clausie, poprzez bajki i legendy o świętach, aż po opracowania historyczne. Najciekawszym fragmentem wystawy były autentyczne karty świąteczne, które kiedyś były wysłane z życzeniami, zaadresowane i opłacone znaczkami pocztowymi. Tylko kilkanaście kart miało tematykę religijną, na pozostałych znajdowały się kwiaty, pejzaże, dzieci i zwierzęta. Niektóre karty świąteczne były zaskakujące – np. karta z wizerunkiem kota w czepku kąpielowym czy konia w stajni. Ciekawe były też różne kształty kart – np. w formie dmuchawy do rozpalania ognia, karty z frędzelkami czy ażurowe. Kolekcja prezentowana na wystawie wspaniale ilustrowała tradycje Świąt Bożego Narodzenia obchodzonych w Ameryce Północnej.

Dzięki sponsorom: bibliofilowi H. Wójckowi z Toronto i ks. Jerzemu Latawcowi (niegdyś wicedyrektorowi BU KUL, a dziś proboszczowi w Czemiernikach) udało się wydrukować barwny katalog druków z wystawy.

II.1. Dyrektor Biblioteki KUL dr Katarzyna Kołakowska.
(Fot. S. Stasz)

II.2. Twórcy wystawy Kamila Mucha, Jolanta Wasilewska, Andrzej Szponar.
(Fot. S. Stasz)

II.3. Prelegenci: Margarita Chekhovskaia, Karalina Kaspiarovich,
Jyun-Yz Deng, Kacper Szponar.
(Fot. T. Koryszko)

II.4. Karty świąteczne.
(Fot. T. Koryszko)

II.5. Karty świąteczne.
(Fot. T. Koryszko)

II.6. Książki w gablotach.
(Fot. T. Koryszko).